

POSTANOWIENIE

Dnia 6 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z wniosku B. K.
przy uczestnictwie P. spółce akcyjnej w L.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 6 listopada 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 16 października 2019 r., sygn. akt IV Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 16 października 2019 r. Sąd Okręgowy w W. oddalił apelację wnioskodawczyni B. K. od postanowienia Sądu Rejonowego w W. z 22 marca 2018 r., w sprawie z udziałem P. S.A. w L. o ustanowienie służebności przesyłu oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

2. Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiodła wnioskodawczyni, powołując się na naruszenie art. 292 w zw. z art. 285 § 1 i 2 w zw. z art. 172 § 1 k.c., art. 285 § 1 i 2 w zw. art. 292 w zw. z art. 172 § 1 k.c., art. 172 w zw. z art. 176 w zw. z art. 292 k.c., art. 292 w zw. z art. 172 § 1, 2 w zw. z art. 176 § 1 k.c., art. 2, 21 ust. 1, 31 ust. 3, 32 ust. 1, 37 ust. 1 oraz 64 ust. 1, 2, 3

Konstytucji RP oraz art. 1 Protokołu dodatkowego do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 K.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art.

398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepubl.). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

4. Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Podawała, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne i potrzeba wyjaśnienia:

- czy art. 292 k.c. stosowany w związku z art. 285 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 172 K.c. umożliwiał nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu przez przedsiębiorcę przesyłowego lub Skarb Państwa w okresie przed dniem 3 sierpnia 2008 roku, w sytuacji, gdy nie wydano decyzji na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości, art. 70 ust. 1 ustawy z 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości lub art. 124 ust. 1 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;

- czy w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo państwowe korzysta z urządzeń przesyłowych zlokalizowanych na gruncie Skarbu Państwa, a więc, gdy zarówno właścicielem nieruchomości i właścicielem przedsiębiorstwa przesyłowego korzystającego ze służebności jest Skarb Państwa, istnieje możliwość zaliczenia do okresu posiadania służebności po 1 lutego 1989 r. przez przedsiębiorcę

przesyłowego okresu posiadania służebności jego poprzednika prawnego przed wskazaną datą.

Skarga kasacyjna jest też oczywiście uzasadniona z uwagi na niemożność zasiedzenia prawa, które w czasie, gdy termin zasiedzenia biegł, w ogóle nie istniało. Służebność przesyłu została wprowadzona w Kodeksie cywilnym dopiero 3 sierpnia 2008 r.

5. Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymaga przedstawienia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003/18/436). W postanowieniu z 23 marca 2012 r. (II PK 284/11, niepubl.), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, względnie uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne”.

Skarżąca nie sprostала powyższym wymaganiom, problematyka sformułowana w skardze nie ma bowiem waloru nowości. W orzecznictwie Sądu Najwyższego konsekwentnie, zarówno na tle art. 33 dekretu z 11 października 1946 r. - Prawo rzeczowe, jak i Kodeksu cywilnego, dopuszczano możliwość istnienia służebności przesyłowej jako służebności gruntowej, pozwalającej na korzystanie ze znajdujących się na nieruchomości urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorcę wykorzystującego je w swojej działalności gospodarczej (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z 31 grudnia 1962 r., II CR 1006/62, OSPiKA 1964/91; uchwała Sądu Najwyższego z 3 czerwca 1965 r., III CO 34/65, OSNC

1966/7-8/109; uchwała Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2003 r., III CZP 79/02, OSNC 2003/11/142; uchwała Sądu Najwyższego z 7 października 2008 r., III CZP 89/08, BSN 2008/10, s. 8). Potwierdzenie w orzecznictwie możliwości umownego i sądowego ustanowienia tego rodzaju służebności, pozwala ubiegać się o jej zasiedzenie na podstawie art. 292 k.c. Stwierdził to dodatkowo Sąd Najwyższy po wprowadzeniu do Kodeksu cywilnego konstrukcji prawnej służebności przesyłu, wyjaśniając, że przed uregulowaniem w Kodeksie cywilnym tej służebności (art. 305¹ - 305⁴ k.c.) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności, odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa. Natomiast okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013/12/139; uchwała Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2013 r., III CZP 31/13, OSNC 2014/2/11; uchwała Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2014 r., III CZP 107/13, OSNC 2015/3/29). Skarżąca, poza własną oceną tego zagadnienia, nie przedstawiła nowych argumentów świadczących o potrzebie kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

Dodatkowego wyjaśnienia wymaga druga z przedstawionych przez skarżącą kwestii prawnych z uwagi na jej podmiotowe doprecyzowanie odnoszące się do tożsamości właściciela nieruchomości i właściciela przedsiębiorstwa przesyłowego korzystającego z urządzeń przesyłowych. Zgodzić się trzeba ze skarżącą, że zagadnienie to może zostać uznane za istotne zagadnienie prawne, jednakże nie można zapominać, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jest również to, by rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia było potrzebne do rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej. Sąd Najwyższy nie jest powołany do rozwiązywania teoretycznych problemów prawnych. Tymczasem w ustaleniach faktycznych poczynionych przez sądy *meriti*, którymi Sąd Najwyższy jest związany, brak ustaleń o tożsamości właściciela nieruchomości i właściciela przedsiębiorstwa przesyłowego korzystającego z urządzeń przesyłowych. W konsekwencji rozstrzygając o zasadności skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy - będąc związany

podstawami kasacyjnymi (art. 398¹³ § 1 zd. 1 k.p.c.) i ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) - nie mógłby odnieść się do zagadnienia sformułowanego przez skarżącą. Oznacza to, że przedstawione przez skarżącą zagadnienie nie ma znaczenia dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej.

6. Odnosząc się do powołanej przez skarżącą oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzania wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12, niepubl.).

Skarga kasacyjna w niniejszej sprawie nie zawiera dostatecznych argumentów uzasadniających występowanie tak rozumianej oczywistej zasadności. Skarżąca ograniczyła się do przedstawienia własnej oceny rozstrzygnięcia i polemiki z poglądami wyrażonymi w przytoczonej w skardze uchwale Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2003 r. (III CZP 79/02, OSNC 2003/11/142), nie wskazała jednak - w ramach wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienia - jakie konkretnie przepisy prawa zostały naruszone, w jaki sposób i że naruszenie takie miało charakter kwalifikowany, widoczny bez potrzeby głębszej analizy.

7. Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

jw